

ONZE TAAL IN DEN VREEMDE.

W e bedoelen nu niet, dat ons Nederlandsch ver buiten onze grenzen gesproken wordt, in gezinnen, die van hier naar Oost of West verhuisd zijn. Ook niet, dat groote groepen een taal spreken aan het Nederlandsch verwant of althans uit een voornaam oorspronkelijk dialect gegroeid en wel onder invloed geraakt van andere talen en dialecten, doch niet zóó, dat het karakter van het oorspronkelijke er bij verloren ging; niet dus talen als het Zuid-Afrikaansch en het Vlaamsch. Maar we hebben hier het oog op den invloed, dien onze taal op vreemde talen heeft gehad en die door de geschiedenis kan worden verklaard.

Onze taal in den vreemde.

Meer warc zeker te schrijven over het „vreemde” in onze taal. Want de taalhistorie wijst ons op menige bladzij, hoe allerlei vreemde woorden en wendingen zich als landverhuizers een plaatsje tusschen onze woorden en binnen onze zinnen hebben weten te veroveren en we zijn er soms wel wat al te gauw bij, om burgerrecht te verleenen. „Verhollandschen” noemen we dit dan, maar het eigenaardige kleed, dat die woorden blijven dragen, teekent ze als thuishoorend in het Fransch, Engelsch of Duitsch of ook wel in andere talen. Nu kan men in het algemeen wel zeggen, dat de Letterkunde van de bureu op onze Letterkunde en daarmee op onze taal van veel invloed is geweest. Er is een tijd geweest, dat men omtrent sommige coupletten poëzie, door de Rederijkers gemaakt, moest vragen: Is dit nu verbasterd Hollandsch of verbasterd Fransch? En vele lezers en lezeressen weten wel, dat Betje Wolf en Aagje Deken op het titelblad van haar roman „Sara Burgerhart,” die in 1782 verscheen, lieten drukken: Niet vertaalt. Dit was een bijzonderheid — een aanbeveling. En zoo kan ook worden aangetoond, dat het Engelsch en het Hoogduitsch op onze taal invloed hebben gehad, en een en ander heeft de vrije ontwikkeling der taal dan ook wel in den weg gestaan. Met de volks-geschiedenis staat dit in nauw verband. Toen enkele gewesten in de Middeleeuwen door het Beiersche huis werden bestuurd, kwamen er Duitsche — later, onder de Bourgondische heerschappij, Fransche elementen in de taal.

En zoo zouden we kunnen voortgaan met aan te toonen, hoe door verschillende gebeurtenissen, ook door kleine en schijnbaar onbeduidende, onze taal met andere talen in aanraking kwam en van deze heel wat overnam.

Maar dit alles geldt dan het vreemde in onze taal en we wilden ook iets schrijven over onze taal in den vreemde. Want ons Nederlandsch heeft ook nog zijn invloed gehad buiten de grenzen. Wat de historie ons wel verklaart. Onze vlag is indertijd op alle zeeën gezien, en in de landen, waar we handelden, zijn Nederlandsche woorden gesproken en zijn er enkele gebleven ook. Sterk komt dit uit in de Russische taal. Daar vinden we nog heel wat woorden, die van Nederlandsche afkomst zijn. In het Tijdschrift voor Nederlandsche Taal en Letterkunde, uitgegeven vanwege de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, kan men onder den titel „Hollando-Russica” daarover een belangrijk opstel lezen. Dat bij de verklaring van het feit, dat zoovele Nederlandsche woorden in het Russisch voorkomen, vooral in aanmerking komt het bezoek van Czaar Peter in ons land, met al de gevolgen, die dat bezoek voor de opkomst van Rusland heeft gehad, is gemakkelijk in te zien. Die gevolgen zijn inderdaad van verstrekkenden invloed geweest.

Zoo schreef Cornelis de Bruin in zijn „Reizen over Moskovie,” dat hij op de reis, die hij met Peter den Grootten van Moskou naar Woronesj maakte, een Moddermolen zag, „naer de Hollandsche wijs gevormt, waerdoor nadat zijn Majesteit het ijs had doen opbreken, voor ons gezicht veengrout wert opgehaelt. Dit veen laet de vorst

te lande brengen en daer turf van maken, gelijk hij in Holland gezien had.”

En nu enkele woorden, uit de Nederlanden afkomstig.

Een Russisch matroos spreekt van de „zjudvéstka” en met eenigen goeden wil kan men hierin nog iets vinden van onzen „zuidwester.” Ook herinnert buzurúnka nog aan boezeroen.

Ook spreken de Russen van een „bom” en een „bon,” waarmee ze een sluitboom bedoelen, en van „torf,” zelfs van „turf.” Het staat vast, dat de Russen het turf-maken van de Hollanders geleerd hebben. Eigenaardig is voorts dat ze ook ons woord vlag hebben overgenomen in den vorm „flag.”

Wijzen we nog op het Russische woord „brandspojt” en op de uitdrukking „fordevind,” die uit ons Nederlandsche „voor den wind” ontstaan is, en ge merkt uit deze enkele woorden, hoe onze woorden ook in den vreemde worden gesproken, zij het ook naar den eigenaardigen tongval en onder invloed van de landstaal eenigszins verbasterd. Lange rijen van woorden kunnen worden opgeschreven, die aantoonen, dat de invloed onzer taal in Rusland geen geringe is geweest. Dat de zeemanstermen een groot deel beslaan kan geen verwondering wekken.

We vestigen in dit verband ook de aandacht op Nederlandsche woorden, die men op het eiland Ceylon kan hooren spreken. Bijna anderhalve eeuw is Ceylon Nederlandsch gebied geweest, lang genoeg dus om ook op taalgebied bepaalde invloeden te ondervinden. Jaren lang is er eigenlijk een kamp geweest tusschen het Nederlandsch en het Portugeesch. Het volk sprak de laatste taal; de deftige bewoners spraken de eerste. Deze raakte echter op den achtergrond, zelfs zóó, dat in het begin der vorige eeuw het Nederlandsch er als rechtstaal werd afgeschaft. Het Ceylonsch gelijkt wel wat op het Afrikaansch Hollandsch.

Woorden als artaple, berger, dace, flau, folmac, hoc, venkel, buku, voor aardappel, burger, das, flauw, volmacht, hok, winkel, boek toonen nog duidelijk hun afkomst. En er zullen nog wel meer landen zijn, die in den verleden tijd tot ons land in betrekking stonden, waar in de volkstaal woorden voorkomen, die hun oorsprong binnen onze grenzen hebben.

De geschiedenis eener taal is zoo nauw verwant aan de historie des volks, dat die taal spreekt. Daarom is die van ons Nederlandsch in den uitgebreidsten zin zoo schoon. Onze volksdichter Heye zong van haar zijn volk toe:

„Neerland! leen uw luistrend oor
Aan de zangen van 'tverleden.
Dring' de rijke taal van 'theden
Diep in ziel en zinnen door.
Wat aan glansen mocht verdooven,
O, de schitt'ring van uw taal,
Zacht als dons en scherp als staal,
Kan geen tijd of macht u rooven,
Zoolang ge uit haar parelvloed
Teerheid put en heldenmoed.”

A. L. v. H.

PRIJSRAADSEL.

Ja, ja, ja! 't is een konsinus!

Uit de letters van bovenstaande woorden vorme men de namen van twee bekende staatslieden onzer dagen.

Inzendingen worden ingewacht tot den 13^{en} April bij de Redactie Dunne Bierkade 17, Den Haag. Men schrijve op den omslag: Prijsraadsel Timotheüs.

Als prijs worden uitgelooft: twee schilderstukjes in gouden lijst.